RAADSINFORMATIE

Contactpersoon
J.M. Leemans

Van College van B&W
Aan Raad Dordrecht
Datum 31 Maart 2021
Betreft Raadsinformatie voortgang prestatielijnen opgave Duurzame Stad
Bijlage(n) 1

T 078 770 4724
E jm.leemans@dordrecht.nl

Inleiding

Na eerdere updates op verschillende individuele prestatielijnen of onderdelen daarvan, willen we u met deze raadsinformatiebrief informeren over de voortgang van onze opgave Duurzame Stad en de vijf prestatielijnen.

Eind 2018 zijn we gestart met de opgave Duurzame Stad 2019-2022 en na het vaststellen van de startnotitie en de daaraan gekoppelde vijf prestatielijnen is er veel werk verzet. Dat werk is niet altijd direct zichtbaar in de stad. Zeker met deze opgave waarin veel maatregelen staan die uiteindelijk door inwoners, ondernemers of maatschappelijke partners zelf uitgevoerd moeten worden.

Vanuit de opgave wordt stevig ingezet op het creëren van draagvlak, het bepalen van de juiste randvoorwaarden en het ingang zetten van een zichtbare beweging naar 49% CO2 reductie in 2030 om uiteindelijk in 2050 een energie neutrale gemeente te zijn. In de bijgevoegde infographic vindt u een samenvatting van de voortgang die, in samenwerking met vele partners, bereikt is op de onderdelen van de prestatielijnen die tot nu toe het meest direct bijdragen aan de beoogde doelstellingen.

Voor de opgave 2019-2022 is bij de start een budget gereserveerd van € 1.000.000,- . Daarnaast kent het opgaveteam een personele capaciteit van ongeveer 5 fte. We zijn er in geslaagd om het gemeentelijk budget meer dan te verdubbelen door het binnenhalen van verschillende subsidies zoals de RRE en RREW. Hiermee kunnen we de particuliere woningeigenaren en de huurders helpen bij de verduurzaming van hun woning. Aanvullend is er vanuit de opgave een Businesscase opgesteld in het kader van de beschikbare middelen voor de *Agenda 2030*, waarbij wordt ingezet op een extra impuls voor de verduurzaming van het gemeentelijk vastgoed en het realiseren van een Dordts zonne-offensief. Besluitvorming hier over moet nog plaatsvinden.

Ook werken we vanuit de opgave Duurzame Stad samen met de andere Dordtse opgaven om tot een zo integraal mogelijk resultaat en daarmee ook zo effectief mogelijke inzet van beschikbare middelen te realiseren.

Uit recent landelijk onderzoek naar de uitvoeringskosten van het klimaatakkoord voor gemeenten is gebleken dat er weliswaar veel resultaten geboekt worden maar dat met de huidige capaciteit en middelen de doelen voor 2030 niet gehaald zullen worden. De uitkomsten van dit onderzoek zijn reden voor het Rijk om te bekijken of er structureel extra middelen vrijgemaakt kunnen worden om

de capaciteit bij gemeenten uit te breiden. Wij volgen deze ontwikkeling op de voet en ondersteunen de lobby voor meer middelen.

In het volgende deel leest u de voortgangsrapportage van de opgave Duurzame Stad, welke per prestatielijn wordt toegelicht. De toelichting van de voortgang start per prestatielijn met een korte beschrijving van het doel zoals vastgelegd in de startnotitie waarna de reeds behaalde (deel)resultaten worden toegelicht en vooruitgekeken wordt naar de inzet in 2021/'22 om de beoogde outcome van het huidige opgaveplan in 2022 te realiseren.

1. Energiebesparing, spijtvrij richting aardgasvrij

We hebben voor deze prestatielijn als doel gesteld dat gebouweigenaren in Dordrecht een beeld en zo mogelijk een concreet plan hebben over de wijze waarop zij in de komende jaren hun woning of gebouw kunnen verduurzamen.

Dit vooruitlopend op en in lijn met de toekomstige duurzame warmtevoorziening die voor alle wijken en buurten in de transitievisie warmte wordt geschetst. Centraal in deze prestatielijn staat het communiceren met inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties ,ze te helpen met maken van de juiste keuzes door ze handelingsperspectief te bieden. Dit doen we samen met onze partners, zoals onder andere het Regionaal Energieloket, de Drechtse Stromen en de OZHZ.

Behaalde (deel)resultaten (t/m) 2020
Energiebesparing heeft zich ontwikkeld tot een meer leidende prestatielijn. In onze boodschap heeft in de afgelopen periode een accentverschuiving plaatsgevonden van aardgasvrij naar aardgasvrij-klaar. Deze accentverschuiving hebben wij bewust aangebracht omdat voorlopig voor de meeste bestaande woningen en gebouwen geldt dat deze naar verwachting pas na 2030 zullen overgaan op een (aardgasvrije) een duurzame warmtevoorziening en dan ook pas daadwerkelijk van het aardgas af gaan.

De grootste prioriteit zal daarom tot en met 2030 vooral liggen op het treffen van energiebesparende maatregelen voor bestaande woningen en gebouwen. Op dit gebied is voor een groot deel van de stad nog een enorme besparing van energie en verhoging van comfort te realiseren. We zien dat inmiddels ook vanuit de Rijksoverheid deze accentverschuiving wordt gehanteerd en de focus in communicatie voor de bestaande bebouwing vooral wordt gelegd in stapsgewijs aan de slag met energiebesparing en duurzame opwek (zonnepanelen).

<u>Wijkaanpak Crabbehof</u>
De wijkaanpak *Crabbehof aardgasvrij (klaar)* is een apart (leer)traject binnen de prestatielijn energiebesparing. Recent bent u via een uitgebreide raadsinformatiebrief geïnformeerd over de voortgang van dit project.

Kleine energiebesparende maatregelen (RRE)
In december 2019 heeft de gemeente in het kader van de RRE-regeling € 405.000 subsidie ontvangen om woningeigenaren te helpen met het treffen van zowel kleine als grote energiebesparende maatregelen. Door de coronacrisis hebben we onze plannen wel enigszins moeten aanpassen en hebben we de buurt- en huis-aan-huis acties in Dordt West geschrapt, met uitzondering van drie kleine buurtacties is Crabbehof, die door de nieuwe energiecoaches van Drechtse Stromen zijn georganiseerd. Zodra het weer kan gaan de energiecoaches weer aan de slag, Ondanks alles kunnen we toch terugkijken op een succesvol jaar, met een mooi resultaat.

We hebben de RRE vooral gebruikt om zoveel mogelijk woningeigenaren in beweging te krijgen. Onder het motto van Slim Energie Besparen is het ons gelukt om met de inzet van communicatie, het bieden van handelingsperspectief met collectieve acties en vouchers ter waarde van € 70 uiteindelijk meer dan 5500 woningeigenaren te bereiken. Ruim 4500 woningeigenaren hebben zowel kleine als grote maatregelen aan hun huis getroffen; van LED lampen tot spouwmuurisolatie. De vouchers konden onder meer verzilverd worden bij de lokale Karwei.

In onderstaand kaartje is terug te zien dat bewoners uit alle Dordtse wijken hebben geprofiteerd van de cadeaubonnen. Opvallend is dat inn Crabbehof de conversie wel is achtergebleven ondanks dat alle woningeigenaren de cadeaubon persoonlijk hebben gekregen.

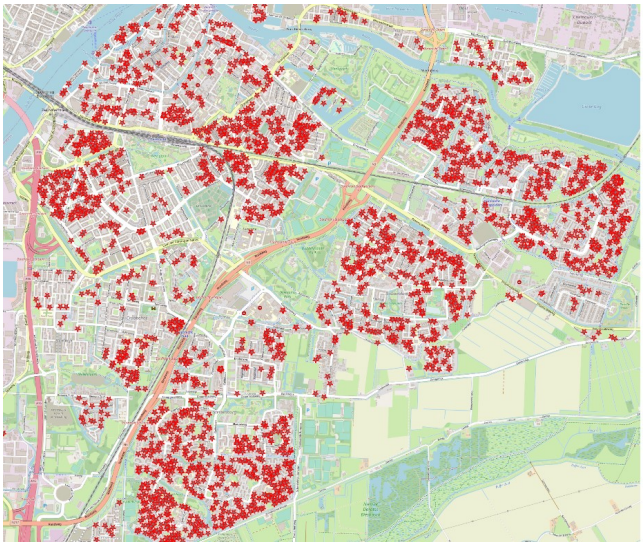

Verder is het gelukt om met de RRE ook de bekendheid van het Regionaal Energieloket te vergroten. Veel bewoners hebben de weg naar de website gevonden. Dit heeft er bijvoorbeeld toe geleid dat 1000 woningeigenaren een huisscan hebben uitgevoerd.

We hebben samen met het Regionaal Energieloket vanaf eind december 2019 vijf collectieve acties georganiseerd: spouwmuurisolatie; Buurtactie Energiezuinig Wonen in Oud-Krispijn, zonnepanelen, isolatie (vloer/spouw). En recent in het kader van de mini campagne Wij Maken Dordt nogmaals een kortlopende groepsactie voor zonnepanelen. Meer dan 200 woningeigenaren

hebben een isolatiemaatregel uit laten voeren of een zonne-installatie (85) laten plaatsen.

Ondanks dat we onze prestatieafspraken voor de RRE subsidie inmiddels hebben gehaald is er nog wat budget over. Dit gaan we de komende maanden nog gebruiken om nog meer woningeigenaren te laten profiteren.

Vervolg kleine energiebesparende maatregelen (RREW)
De RREW is de opvolger van de RRE. De RREW is vooral bedoeld voor huurders, maar kan ook deels ingezet worden voor woningeigenaren. De gemeente heeft samen met Trivire, Woonbron en Drechtse Stromen een aanvraag van € 600.000 voorbereid en ingediend. In februari hebben we een positieve beschikking gekregen. De RREW loopt tot juli 2022.

Inzet 2021/'22
We intensiveren communicatie over energie besparen door gerichte campagnes gecombineerd met collectieve acties voor de verschillende groepen gebouweigenaren. Hierbij hebben we bijzondere aandacht voor huishoudens met een smalle beurs.

Campagne Slim Energie Besparen
Ten behoeve van de RRE hebben we een herkenbaar beeldmerk laten ontwerpen. Dit beeldmerk gaan we gebruiken voor de campagne Slim Energie Besparen. Deze campagne is bedoeld om de activiteiten en acties die we gaan organiseren kracht bij te zetten.

RREW
We gaan de RREW uitvoeren. Belangrijke rol is weggelegd voor Trivire en Woonbron. Zij gaan aan de slag met een aantal van hun complexen, onder meer in Wielwijk. Verder starten we een project bestrijding van energiearmoede. Hiervoor zijn 910 huishoudens aangedragen door ketenpartners. In Crabbehof gaan we actief aan de slag met de VvE's, maar ook stadsbreed wordt aandacht aan deze doelgroep gegeven. Om huurders en woningeigenaren (VvE's) handelingsperspectief te bieden stellen we in totaal 6.000 cadeaubonnen van € 70 beschikbaar en kunnen 1500 huurders en woningeigenaren de Slim Wonen App (energieverbruiksmanager) twee jaar lang gebruiken om hun vorderingen te meten.

Collectieve groepsaankopen; 3D-energiescans
We organiseren samen met het Regionaal Energieloket collectieve groepsaankopen en bieden 3D-energiescans aan voor woningeigenaren in Crabbehof Noord en Zuidhoven. Hiervoor werken we onder meer samen met Woonconnect. De 3D scans geven snel en gemakkelijk inzicht in de kosten en opbrengsten van energiebesparende maatregelen per woningtype.

Energielening voor woningeigenaren met een smalle beurs
Met de regeling voor deze specifieke doelgroep wil de gemeente een aanvulling creëren op reeds bestaande leningen, zoals de energiebespaarlening van het warmtefonds. Op deze manier kunnen ook woningeigenaren met een smalle beurs een voordelige lening afsluiten voor het treffen van energiebesparende maatregelen, zoals spouwmuur- en dakisolatie. Bijkomend voordeel is dat op deze wijze ook deze groep woningeigenaren kan profiteren van

subsidieregelingen voor energiebesparende maatregelen, waarbij vaak meerdere maatregelen tegelijk moeten worden uitgevoerd. De uitvoering van de regeling vindt plaats bij het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting (SVn).

De bijbehorende verordening zal dit voorjaar ter besluitvorming worden aangeboden. De reden dat deze regeling later voor besluitvorming wordt aangeboden dan gepland is gelegen in het feit dat er bewust is gekozen om een regeling op te zetten die aanvullend is op de reeds bestaande regelingen zodat we de beoogde doelgroep echt kunnen bedienen. Daarvoor moesten we o.a. wachten op de voorwaarden die vanuit het warmtefonds gehanteerd zouden worden.

Agenda energiebesparing Bedrijven
Eind 2020 is met de BIZen binnen het WDO gebied afgesproken om samen met de bedrijven en andere partijen toe te werken naar een gezamenlijke agenda gericht op de RES-doelstellingen. In 2021 starten we met gesprekstafels om een beter inzicht te krijgen op de vragen die leven bij bedrijven en welke ondersteuning ze nodig hebben. Rekening houdend met de impact van de corona-crisis voor ondernemers maar ook de beperkte capaciteit binnen het opgaveteam is dit traject wat naar achteren geschoven ten opzichte van een eerdere planning.

E-agenda Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid
De E-agenda is een uitvoeringsprogramma van de OZHZ, gericht op bedrijven en instellingen. Het is samen met de gemeente opgesteld. In het programma is een balans gezocht tussen handhaving en stimulering. Zo moeten er de komende 4 jaar meer dan 700 bedrijven bezocht/ of aangesproken worden in het kader van de informatieplicht om te voldoen aan de energiebesparingsplicht. Aan de andere kant gaan we samen aan de slag om kantoren te ondersteunen bij hun aanpak om in 2023 aan hun C-labelverplichting te kunnen voldoen. En gaan we de koplopers een podium geven in het kader van de duurzame bedrijven als voorbeeld voor andere bedrijven.

2. Zonnige Vooruitzichten

Het beoogde doel van de prestatielijn zonnige vooruitzichten is het vergroten van de lokale opwekking hernieuwbare energie via zon tot een totaal van 0,4 Peta Joules in 2022. Dit doen we door binnen de verstedelijkingscontour in te zetten op zon op daken (particulieren, VvE's, scholen, bedrijven etc.) aangevuld met het benutten van restruimten en het stimuleren van dubbel grondgebruik.

Behaalde (deel)resultaten (t/m) 2020

De opwek van duurzame energie groeit gestaag, we zitten nu op net iets meer dan 0,2 PJ, de helft van het beoogde doel voor 2022. Naast de realisatie van een drietal grootschalige zonneweides is er ook op zowel bedrijfs- als particuliere daken flink wat zon-vermogen bijgekomen. We constateren echter ook dat dit niet vanzelf gaat terwijl het belang om via zon op dak een groot deel van de opgave te realiseren steeds groter wordt.

Kansenkaart zon
Uit de inventarisatie potentie zonne-energie gemeente Dordrecht (2020) blijkt dat, er van uitgaande dat 50% van het dakoppervlak van Dordrecht geschikt is voor zonnepanelen (PV), in potentie ca 45 Megawatt-piek (Mwp) aan zonne-energie is op te wekken op particuliere daken, 20 Mwp op bezit van de woningcorporaties en ca. 45 Mwp op commercieel en maatschappelijk vastgoed. Verder is er theoretisch ruimte voor 203 Mwp grondgebonden PV op restruimten. De kansenkaart is in het eerste kwartaal van 2020 opgeleverd, naar aanleiding hiervan is een plan van aanpak opgesteld, dat is opgenomen in de businesscase voor de agenda 2030 middelen.

Zonneweides ECD
De ECD is in het eerste kwartaal van 2020 gestart met de verkoop van participaties voor zonnepark Crayestein aan inwoners van Dordrecht en de Drechtsteden. Na een succesvolle start bleef de verkoop wat achter bij de verwachtingen. Mogelijk heeft de (economische) onzekerheid rondom corona hier invloed op. Ondanks dat het beoogde verkooppercentage (circa 60% in plaats van 75%) daardoor niet is gehaald, heeft de ECD wel besloten om haar aanbieding aan de inwoners gestand te doen. De niet verkochte participaties blijven (voorlopig) in bezit van de ECD.

Ook zijn de werkzaamheden aan zonnepark Amstelwijck gestart, alle voorbereidende werkzaamheden zijn het tweede kwartaal 2020 afgerond waarna met de bouw is gestart. In december 2020 waren alle PV panelen geplaatst. Park wordt in het eerste kwartaal van 2021 opgeleverd. Waarna ook voor dit zonnepark de verkoop van participaties zal starten. Het park heeft een omvang van 3,5 Mwp en levert genoeg elektriciteit voor ca. 1000 woningen.

Zon op bedrijfsdaken
Na eerdere rondes zon op bedrijfsdaken is in 2020 op initiatief van de Rabobank en met medewerking van de stichting Energieke Regio een projectopzet gemaakt voor een 'zon op bedrijfsdaken' project gericht op het bedrijventerrein Dordtse Kil III. Coronamaatregelen hebben dit proces in de aanloop wat vertraagd. In het 3e kwartaal zijn bedrijven benaderd voor deelname aan het project. In totaal zijn 8 bedrijven onderzocht op de mogelijkheden voor het plaatsen van PV installaties. Uit de onderzoeken bleek dat er mogelijkheden zijn voor het plaatsen van 2.5 Mwp aan zonnepanelen. 3 bedrijven zijn over gegaan tot het doen van een SDE aanvraag. Hierbij is 1.5 Mwp aan vermogen aangevraagd. De overige 5 bedrijven beraden zich op de investering. In totaal is tot nu toe vanuit de zon op bedrijfsdaken trajecten circa 8,4 Mwp geïnstalleerd.

Zon op particuliere woningen
Zon op particuliere woningen maakte een gestage groei door. Volgens de gegevens van Stedin is in 2020 een aantal van 1317 zonne-installaties, met een totaal opgesteld vermogen van 4.5 Mwp, bij kleinverbruikers (kleine bedrijven en particulieren) geplaatst. Hiermee komt het totaal aantal zonne-installaties bij kleinverbruikers op 3888 met een opgesteld vermogen van 15 Mwp.

Aan deze ontwikkeling wordt onder andere bijgedragen door het Energieloket (Greenhome) dat in opdracht van de gemeente in 2020 een tweetal groepsaankopen heeft georganiseerd waarmee het mogelijk wordt gemaakt dat

particuliere woningeigenaren tegen een aantrekkelijke prijs PV installaties kunnen aanschaffen.

Inzet 2021/'22
Om de potentie van duurzame energie van zon binnen onze verstedelijkingscontour maximaal te kunnen benutten hebben we een businesscase ingediend in het kader van de agenda 2030. Via die businesscase willen we het zonoffensief Dordrecht intensiveren om de beoogde doelen te halen. Dit zonoffensief geeft expliciet invulling aan het beleid om duurzame energie met name via zon op dak en dit binnen de verstedelijkingscontour te realiseren om o.a. het buitengebied zo groen mogelijk te houden. We zetten hier op in via drie realisatielijnen;

1. Zon op bedrijfs-/ grote daken
2. Zon (grondgebonden) op restruimten / zonneweides
3. Zon op particuliere daken

<u>Zon op bedrijfsdaken</u>
Het installeren van zonnepanelen op bestaande bedrijfsdaken gaat niet van zelf. MKB ondernemers ervaren het doen van een haalbaarheidsonderzoek, het regelen van financiering en doen van een subsidie aanvraag als complex. Ervaring met eerdere projecten laat zien dat met het ontzorgen van MKB ondernemers een versnelling in de uitrol van Pv installaties is te bewerkstelligen. Toch blijft de conversie van SDE aanvragen naar daadwerkelijke installatie van Pv installaties op daken achter bij de verwachtingen. In totaal is ca, 27 Mwp aan zonvermogen op daken aangevraagd en ca 8 Mwp uitgevoerd.

In 2021 willen we door meer aandacht te besteden aan nazorg de conversie van SDE aanvraag naar gerealiseerde installatie om hoog brengen. Hiervoor worden ondernemers die een SDE aanvraag hebben ingediend maar nog geen installatie hebben gebouwd benadert met de vraag wat de belemmeringen zijn en of en hoe zij geholpen willen worden bij de uitvoering van hun project.

Dit jaar is er slechts 1 ronde waarin bedrijven subsidie kunnen aanvragen voor de bouw van zonne-installaties op daken en veld opstellingen. Daarom zal er dit jaar wederom een actie zon op bedrijfsdaken starten. Deze actie heeft tot doel om bedrijven voor ca. 3 Mwp aan subsidieaanvragen in te dienen.

<u>Netcapaciteit en innovatie</u>
Op het bedrijventerrein Dordtse Kil IV is op dit moment 10 Mwp aan PV vermogen op nieuwe bedrijfspanden aangevraagd. Door deze aanvragen samen met de reeds gerealiseerde en de nog te realiseren zonne- installaties op Dordtse Kil I tot en met III zien we de aansluitcapaciteit voor duurzame energie snel slinken.

Daarom zijn we met Stedin in overleg over een gebiedsgerichte samenwerking die ertoe leidt dat de ontwikkeling in het WDO-gebied zo efficiënt en effectief mogelijke samenhang gebracht wordt met de ontwikkeling van de energie infrastructuur in dit gebied. Daarbij verkennen we ook mogelijkheden om op een goede manier een toekomstbestendige energie infrastructuur te realiseren, hierbij valt te denken aan het toepassen van opslag van energie om

piekbelastingen (zowel in opwek als verbruik)op te vangen, smartgrids om het bestaande netwerk te ontlasten en het opschalen/verbeteren van de bestaande netcapaciteit. We bekijken per project dan ook of er innovatieve mogelijkheden toe te passen zijn.

Zon op particuliere daken
We zien in afgelopen jaren een versnelling in het plaatsen van PV- installaties op daken van kleinverbruikers (woningen en kleinbedrijf). We hebben de afgelopen jaren het plaatsen van PV installaties bij kleinverbruikers te stimuleren. Door acties vanuit het energieloket. We zullen deze aanpak ook dit jaar continueren en willen daarbij ook aandacht hebben voor huishoudens met een smalle beurs zodat zij ook kunnen gaan profiteren van de voordelen van zonnepanelen

3. Warmte verzekerd

Het bovenliggende doel voor deze prestatielijn is de volgende; we zetten in op een verdubbeling van het aantal aansluitingen op het Dordtse warmtenet in 2022 ten opzichte van 2018. Minimaal 9.000 woningequivalenten zijn aangesloten in 2022.

Samen met HVC, Woonbron en Trivire werken we mee aan de verdere aanleg van het Warmtenet Dordrecht. Daarbij zijn wij verantwoordelijk voor de aansluiting van bestaande en nieuwe gemeentelijke gebouwen. We informeren en toetsen ontwikkelaars en bouwers binnen het warmteleveringsgebied op de aansluitingsplicht bij alle nieuwbouw, en buiten het warmteleveringsgebied waar mogelijk bij aanbestedingen.

Behaalde (deel)resultaten (t/m) 2020
Ondanks corona liggen we nog steeds op koers om de beoogde 9000 WEQ eind 2022 te behalen. Eind 2020 waren er 6.087 woningequivalenten (WEQ) aangesloten. Vanwege corona is een aantal werkzaamheden aan het warmtenet naar achter geschoven, met name de werkzaamheden in de woningen zelf. Daar tegenover staat dat HVC en de woningcorporaties het nader uitwerken van strategische lange termijn doelstellingen naar voren hebben gehaald en zij werken gezamenlijk aan een draaiboek tot medio 2025, dat helderheid biedt aan alle partners en uitvoerders zoals installatiebedrijven. Dat maakt dat werkzaamheden later sneller uitgevoerd kunnen worden.

Naast een tijdelijke vertraging als gevolg van corona is er ook in 2020 een basis gelegd voor een versnelling van het aantal aansluitingen door een succesvolle aanvraag Stimuleringsregeling Aardgasvrije Huurwoningen (SAH). In 2020 heeft een aantal woningcorporaties in Drechtsteden een aanvraag ingediend en is subsidie toegekend. Voor Dordrecht gaat het om circa 1.800 woningen van Trivire. De woningen liggen verspreid over de stad.

Het aansluiten van de woningen op het warmtenet vergt een goede afstemming met diverse partijen, waaronder de gemeente en Stedin. In Dordrecht wordt dit uitvoering gegeven door agendering in de Dordtse Programmeertafel waar verschillende disciplines en partners aan tafel zitten om af te stemmen over allerlei werkzaamheden in het ruimtelijk domein en de ondergrondse

infrastructuur. Hier worden afspraken gemaakt over coördinatie om de overlast voor de bewoners en de buurt zoveel mogelijk te voorkomen.

Aansluiting Penitentiaire Inrichting Dordrecht
In mei 2020 is de Penitentiaire Inrichting Dordrecht aangesloten op het warmtenet. Daarmee is het de eerste PI in Nederland die volledig van het aardgas af is.

Aansluiting nieuwbouw Amstelwijck
Binnen het afgesproken warmteleveringsgebied van HVC geldt voor nieuwbouw een verplichte aansluiting op het warmtenet. Buiten het warmteleveringsgebied heeft aansluiten ook onze voorkeur, maar kijken we wel of de aansluitkosten acceptabel en redelijk zijn. De woningen in Amstelwijck Park en Amstelwijck Midden worden aangesloten op het warmtenet Dordrecht. Omdat deze ontwikkelingen buiten het warmteleveringsgebied van HVC vallen, zijn hierover separate afspraken met de ontwikkelaars gemaakt.

Transitievisie Warmte
In 2019 is een eerste Transitievisie Warmte (1.0) opgesteld en vervolgens vastgesteld door de gemeenteraad. Deze visie gaf een eerste beeld en richting van de transitie naar aardgasvrij verwarmen. In 2020 is gestart met het herijken richting de Transitievisie Warmte 2021. Hierin komt per wijk een duidelijk tijdspad en transitie pad voor de overgang naar een alternatieve warmtebron. Dit doen we samen met de andere gemeenten binnen Drechtsteden, de woningcorporaties, Stedin en HVC. In Dordrecht is ook Drechtse Stromen betrokken.

Inzet 2021/'22
We zetten met onze partners de koers door naar de beoogde aansluiting van 9000 WEQ in 2022. We werken verder aan een solide basis voor verdere groei in de periode tot en met 2030 via onder andere onze transitievisie warmte. In onze transitievisie warmte worden uiteraard ook andere warmteoplossingen en de benodigde voorbereidende stappen voor gebouweigenaren, opgenomen.

Participatie en besluitvorming Transitievisie Warmte 2021
In maart is er een online participatieronde voor de inwoners van Dordrecht. Zij kunnen dan meepraten en meedenken over wat voor hun belangrijk is in de warmtetransitie. Voor de zomer bieden we de Transitievisie Warmte 2021 aan ter besluitvorming.

Relatie Omgevingsvisie
We kunnen en willen niet in alle wijken tegelijkertijd aan de slag. De warmtetransitie is een stapsgewijs proces. Soms wijk voor wijk, maar vaker zullen we kijken naar logische clusters van doelgroepen, bijvoorbeeld VvE's, of woningtypen. De TVW is dus niet in beton gegoten, het biedt een richting. We gaan onderzoeken of het noodzakelijk en haalbaar is om een eerste wijkuitvoeringsplan op te stellen. Hiervoor gaan we met bewoners en andere betrokkenen dieper in op de mogelijkheden voor een andere warmtevoorziening in hun wijk. De aanpak zoals die in Crabbehof is ontwikkeld volgen we zoveel mogelijk.

De belangrijkste eerste stap naar een andere warmtevoorziening is de vraag naar energie verlagen. In de TVW ligt hier ook voor een groot deel de nadruk op. Dit sluit aan op de prestatielijn Energiebesparing, spijtvrij richting aardgasvrij.

Aantal aansluitingen op het warmtenet verhogen
Als tussendoel is gesteld dat er eind 2021 7.500 WEQ zijn aangesloten op het warmtenet.

Nieuwbouw
We willen elektrificatie van woningen en andere gebouwen zo veel mogelijk voorkomen. Dat doen we om de vraag naar duurzame elektriciteit niet te vergroten (RES). Uitgangspunt bij nieuwbouw is daarom aansluiten op het warmtenet. We gaan daarom met HVC strategische afspraken maken over het aansluiten van nieuwbouw op het warmtenet. Of aansluiting mogelijk is, wordt bepaald door wat er nodig is voor het kunnen opstellen van een sluitende business case (grootte van het project, afstand tot de warmteleiding, etc.). Daar waar aansluiten op het warmtenet niet mogelijk blijkt te zijn, gaan we op zoek naar een all electric oplossing, zoals bijvoorbeeld Wilgenwende.

4. Stad in beweging

De weg naar een energieneutraal Dordrecht vraagt niet alleen om een transitie van energiesystemen maar ook van gedragsverandering en innovatie als het gaat om productie, consumptie en ook mobiliteit. Hergebruik en minder verbruik van grondstoffen en materialen wordt steeds belangrijker, we gaan voor een schonere lucht door van fossiele brandstoffen over te stappen op schone energiebronnen.

Dat vraagt om een meer circulair ingerichte economie en koers richting meer duurzame mobiliteit. In samenwerking met de opgaven Ondernemende Stad en Bereikbare Stad zullen we samen met ondernemers en netwerkpartners op zoek gaan naar kansrijke projecten op beide domeinen. Om focus aan te brengen zullen we voor zowel circulaire economie als duurzame mobiliteit samen met onze netwerkpartners zoals onder andere Cirkelstad, InnovationQuarter, de Duurzaamheidsfabriek en diverse ondernemers, onderzoeken waar we als gemeente impact kunnen hebben en waar energie en enthousiasme voor is bij de stad.

Behaalde (deel)resultaten (t/m) 2020
Het model van circulaire economie is in ontwikkeling en groeit langzaam maar gestaag. Hoe wel dit echt een domein is van ondernemen en ook vraag en aanbod kunnen wij als lokale overheid hier absoluut een rol is spelen en dat hebben we ook gedaan. Daarbij blijft het wel belangrijk om elke keer goed te bekijken wat welke rol we bij initiatieven kunnen pakken. Als opdrachtgever of vanuit inkoop hebben we een andere positie dan wanneer we een initiatief van ondernemers een platform willen bieden of mede mogelijk maken. Op het terrein van duurzame mobiliteit geldt eigenlijk hetzelfde. We zijn in ieder geval de afgelopen periode wel in staat gebleken beweging te creëren en te ondersteunen.

Onderzoek materialenstromen in Dordrecht
Vanuit een samenwerking tussen de opgaven Ondernemende en Duurzame stad is samen met bureaus Metabolic en Clean Tech Delta onderzocht welke bedrijvensectoren en welke bijbehorende materialenstromen in Dordrecht aanwezig zijn. Zie hiervoor afbeelding 1. Uitgangspunt van dit onderzoek was het vinden van concrete business cases zodat we samen met het bedrijfsleven stappen kunnen zetten richting een circulaire economie. Hieruit bleken vooral de bouwsector en maakindustrie kansrijk vanwege zowel het materiaalgebruik als het aantal gevestigde bedrijven. Via interviews met lokale ondernemers uit deze twee sectoren zijn vervolgens kansen voor de circulaire economie geïdentificeerd.

Startnotitie circulaire economie
Met behulp van onder andere bovenstaand onderzoek, maar gesprekken met onze netwerkpartners, is in samenwerking met de opgave Ondernemende stad, een startnotitie voor de circulaire economie opgesteld. Hierin is uiteengezet waar we als gemeente impact kunnen en willen hebben. Dit zijn de volgende onderdelen;

- Gebiedsontwikkeling
- Inkoop
- Economie en werkgelegenheid

De startnotitie Dordt Circulair is in 2020 vastgesteld door het college en gedeeld met de raad.

Gebiedsontwikkeling en circulariteit
Eén van de focusgebieden voor de circulaire economie in Dordrecht is gebiedsontwikkeling. Hier hebben we de afgelopen jaren zowel beleidsmatig als praktisch stappen in gemaakt. Circulariteit is geborgd in de nieuwe omgevingsvisie, waarbij wordt ingezet op duurzame materialen, denk aan hergebruik en biobased, flexibiliteit van gebouwen en openbare ruimte, en registratie van gebruikte materialen in de vorm van een materialenpaspoort. Praktische voorbeelden van circulaire gebiedsontwikkeling zijn uiteraard het Huis van Stad en Regio en Amstelwijck waarbij veel aandacht is geweest voor circulariteit, energie, klimaatadaptatie en natuurinclusiviteit.

City Deal Circulair en Conceptueel Bouwen
Recent is Dordrecht, vanuit een samenwerking tussen de opgaven Bouwende en Duurzame Stad, aangesloten bij de City Deal Circulair en Conceptueel Bouwen. Deze City Deal heeft als doel om via woningbouwprojecten, ingebracht door de deelnemende partijen, te laten zien dat het grootschalig circulair en conceptueel bouwen van woningen niet ten koste gaat en mag gaan van snelheid en betaalbaarheid. We zetten hier voornamelijk in op biobased bouwen en financierings- en waarderingsvraagstukken.

Grondstoffentafels
Om samen met het bedrijfsleven te werken aan de transitie naar een circulaire economie hebben we meerdere gesprekstafels, zogenaamde grondstoffentafels, georganiseerd. Zowel voor de bouwsector als voor de GWW sector. Met een groep van vijf lokale organisaties, Constructif, Krijgsman Bouw, Trivire, Sloopbedrijf Gebr. St. Nicolaas en wijzelf, zetten we een model op om hergebruik van bouwmaterialen op te schalen in Dordrecht. Daarnaast werken

we rondom GWW samen met bijvoorbeeld Heijmans, Dura Vermeer en het Ingenieursbureau Drechtsteden om duurzamer aan te besteden en innovaties de ruimte te geven.

Onderzoek voedselverspilling
We hebben een extern bureau onderzoek laten doen naar hoe de supermarkten in Dordrecht bezig zijn met het tegengaan van voedselverspilling en of er mogelijkheden zijn om sociale organisaties, en daarmee de minderbedeelden in Dordrecht, te laten profiteren van de mogelijke weggegooide overschotten. Uit de resultaten blijkt dat bijna alle supermarkten in Dordrecht bezig zijn met het tegengaan van voedselverspilling. Dit gebeurt bijvoorbeeld door donaties of door het aanbieden tegen sterk afgeprijsde prijzen. Dit laat zien dat Dordtse supermarkten al goed op weg zijn.

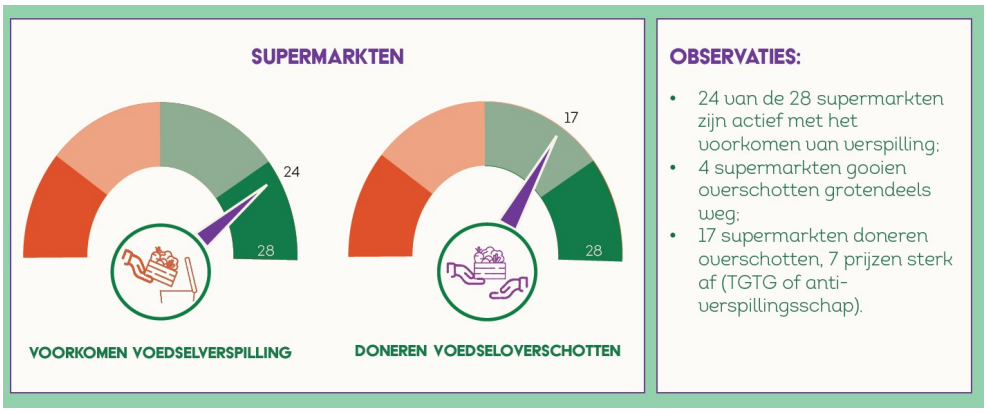

Event duurzaam vervoer
In samenwerking met de ANWB hebben we in september 2019 een evenement rondom duurzame mobiliteit georganiseerd. Men kon onder andere een proefrit maken met een elektrische auto en in gesprek met bedrijven die inzetten op duurzame alternatieven, zoals de deelauto van Buurauto.

Plankaart laadinfrastructuur
Om in de nabije toekomst beter om te kunnen gaan met aanvragen voor een laadpaal, hebben we een kaart laten opstellen waarin duidelijk wordt waar de komende jaren de meeste vraag is naar laadinfrastructuur en waar deze laadpalen dan het beste geplaatst kunnen worden.

Gemeentelijk wagenpark
We verduurzamen stapsgewijs ons eigen wagenpark waarbij zero emissie de eerste keus is.

Routekaart Zero Emissie Stadslogistiek
Om de leefbaarheid van de binnenstad te vergroten hebben we samen met de opgaven Ondernemende Stad, Levendige Binnenstad en Bereikbare Stad de handen ineen geslagen wat geleid heeft tot het gezamenlijk opstellen van een routekaart voor de verduurzaming van stadslogistiek. Door het verminderen en verschonen van logistieke kilometers, denk aan pakketbusjes, bevoorrading winkels, en afvalinzameling, willen we een aantrekkelijkere binnenstad voor zowel bewoners, ondernemers als bezoekers creëren.

Inzet 2021/'22
Na een meer verkennende eerste periode willen we nu met meer focus, samen met verschillende initiatiefnemers, inzetten op resultaten met betrekking tot circulair inkopen, circulair bouwen en duurzame mobiliteit met als speerpunt de eerste stappen op weg naar zero emissie stadslogistiek.

Circulair inkopen
Eén van de focusgebieden is circulair inkopen. In 2021 willen we, in de soms complexe regels van het inkoopbeleid, circulaire en duurzame voorwaarden opnemen. Daarvoor zijn we samen met team inkoop nieuwe inkoopvoorwaarden aan het opstellen die aansluiten op de gemeentelijke ambities op circulariteit en duurzaamheid. Denk hierbij aan gebruik van een materialenpaspoort voor objecten en het verplicht inzetten van een mimimaal percentage secundaire of biobased materialen.

City Deal circulair en conceptueel bouwen
Vanuit de samenwerkende opgaven Bouwende en Duurzame Stad hebben we de City Deal ondertekend en hier zullen we de komende drie jaar aan deelnemen en daarbij verschillende activiteiten uitvoeren. Een nadere planning voor dit traject zal dit jaar worden opgesteld.

Circulaire bouwhub
Uit de georganiseerde grondstoftafels in een initiatief ontstaan voor een circulaire bouwhub. Samen met betrokken ondernemers en partijen zetten we in op het realiseren van een circulaire bouwhub in Dordrecht.

Nieuwe laadvisie plus nieuw laadpalenbeleid
We werken regionaal, via de Regionale Agenda Laadinfrastructuur, toe naar een integrale visie op laadinfrastructuur. Hierin staat naast de laadinfrastructuur voor personenauto's ook de visie beschreven voor bijvoorbeeld logistiek, openbaar vervoer en snelladen. Daarnaast wordt er dit jaar nieuw plaatsingsbeleid voor laadpunten opgesteld. Hierbij maken we gebruik van de opgestelde plankaart voor laadinfrastructuur.

Uitvoering Routekaart Zero Emissie Stadslogistiek
De routekaart wordt op zeer korte termijn voorgelegd aan het college en raad. Hierin staan ook de activiteiten voor 2021 beschreven.

5. Eigen huis op orde

De Omgevingsvisie van Dordrecht biedt inwoners, ondernemers en andere belanghebbenden heldere kaders en richting in de stappen op weg naar een energie neutrale stad in 2050. En we zetten als organisatie stappen in de verduurzaming.

Behaalde (deel)resultaten (t/m) 2020
De energietransitie en benodigde (ruimtelijke) kaders staan zowel figuurlijk als letterlijk op de kaart. Er is een concept RES opgeleverd en er wordt gewerkt aan de RES 1.0. In onze omgevingsvisie worden bijbehorende kaders en richtlijnen verwerkt. Ook voor de energietransitie van onze eigen organisatie wordt koers bepaald door onder andere de CO2 nulmeting en de businesscase verduurzaming gemeentelijk vastgoed die is ingediend als onderdeel van de businesscase duurzame stad voor de agenda 2030 middelen.

Energiestrategie in de Omgevingsvisie
Ruimte is schaars in Dordrecht. Voor de energietransitie moeten er dus keuzes en afwegingen gemaakt worden in samenhang met andere opgaven. In eerste instantie vindt dit plaats in de Omgevingsvisie. De uitgangspunten uit de Regionale Energiestrategie 1.0 zijn opgenomen in de Omgevingsvisie. Deze is in 2020 de inspraak in gegaan.

Monitor energietransitie Dordrecht & Drechtsteden
Waar staan we met de energietransitie, halen we onze doelen? Deze vragen vinden straks hun antwoord in de monitor energietransitie. Samen met de andere gemeenten in Drechtsteden en het Smart Data Center zijn we, met de gemeente Dordrecht als trekker, gestart met de ontwikkeling van een monitor. Hiervoor zijn kaders en uitgangspunten benoemd en zijn gesprekken gevoerd met Stedin en HVC voor het aanleveren van actuele cijfers. Beide partijen hebben hun medewerking toegezegd.

CO2-nulmeting gemeentelijke organisatie en routekaart CO2-reductie
In 2020 zijn we gestart met het inzichtelijk maken van de CO2-voetafdruk van onze eigen organisatie. Met deze nulmeting hebben we inzicht gekregen in onze eigen CO-uitstoot. Met dit inzicht kunnen we als organisatie acties en maatregelen gaan benoemen en uitvoeren zodat de doelstellingen uit het Klimaatakkoord in 2030 gehaald worden. Eind 2020 is de CO2-voetafdruk van de gemeente Dordrecht opgeleverd en is gestart met het organiseren van workshops op het gebied van duurzaam inkopen, energiebesparing/verduurzaming eigen gebouwen en duurzame mobiliteit. Een mooi voorbeeld van een geslaagde maatregel om onze eigen CO2-uitstoot te verlagen is het nieuwe en (nog) groenere energiecontract. Hiermee behalen we een forse verlaging van CO2 en dat is dus winst!

Concept RES afgerond en ingebed in de omgevingsvisie
In de concept RES beschrijven we als Drechtsteden wat onze bijdrage is aan de landelijke opgave om in 2030 in totaal 35 TWh duurzame elektriciteit op land op te wekken en 1,5 miljoen woningen aardgasvrij te maken. De concept Regionale Energiestrategie Drechtsteden is na een intensief proces in oktober 2020 opgeleverd aan de gemeenten, provincie en waterschappen.

De omgevingsvisie van Dordrecht biedt inwoners, ondernemers en andere belanghebbenden heldere kaders en richting in de stappen op weg naar een energie neutrale stad in 2050.

Inzet 2021/'22
Na het vaststellen van de RES 1.0, de transitievisie warmte en inbedding van de verschillende kaders en richtlijnen in onder andere onze omgevingsvisie en -plannen, gaan we meer richting uitvoering. Dit zelfde geldt voor de routekaart CO2 reductie en het zichtbaar maken van de vorderingen van onze energietransitie in een toegankelijke monitor.

Oplevering Regionale Energiestrategie 1.0 en inbedding in de Omgevingsvisie
Het laatste kwartaal van 2020 is begonnen met de verdere concretisering en uitwerking van de concept RES naar de RES 1.0, die in juli 2021 opgeleverd moet worden. Burgerparticipatie staat centraal in het uitwerkingsproces. Voor ieder zoekgebied worden drie participatieronden doorlopen, waarbij onder andere inwoners, bedrijven en relevante doelgroepen op verschillende wijzen worden betrokken. Zo wordt er vormgegeven aan een participatief ontwerpend onderzoek. De RES 1.0 wordt uitgewerkt als programma in relatie met de Omgevingswet.

Publieksversie monitor energietransitie Dordrecht
Het Smart Data Center levert samen met Dordrecht en de andere Drechtsteden eind 2021 een publieksvriendelijke energiemonitor op. Hier kunnen onze inwoners zien hoe ver we staan met de energietransitie. De monitor is niet statisch; afhankelijk van het beschikbaar stellen van data door onze partners wordt de monitor stap voor stap uitgebreid.

Routekaart CO2-reductie
Samen met de organisatie stellen we een routekaart CO2-reductie op. Hierin staan acties en maatregelen die leiden tot een afname van onze eigen CO2-uitstoot. Voorbeelden hiervan zijn de routekaart voor het verduurzamen van het eigen vastgoed en het verder uitwerken van de plannen voor het Huis van Stad en Regio. Daarnaast gaan we samen met Inkoop aan de slag om voor Dordrecht invulling te geven aan duurzaam inkopen. De uitvoering ligt vooral bij de betreffende afdelingen en teams. Vanuit de opgave houden we vinger aan de pols en zorgen we voor enthousiasme en gemeente brede afstemming.

Besluitvorming 2021/'22
De komende periode zullen er nog verschillende zaken in relatie tot duurzame stad aan u ter besluitvorming worden voorgelegd. Onderstaand een overzicht van de te verwachten stukken voor zover nu al bekend. Dit betekent dat op dit moment zicht op te verwachten besluitvorming in 2022 nog beperkt is.

Q2 '21	Voorstel en routekaart zero emissie stadslogistiek
Q2 '21	Businesscase Duurzame stad – agenda 2030
Q2 '21	Regionale Energiestrategie 1.0
Q2 '21	Transitievisie warmte 2.0
Q3 '21	Verordening stimuleringslening Energiezuinig Wonen Dordrecht
Q1 '22	Evaluatie opgave Duurzame Stad

Afsluitend
Als afsluiting van deze raadsinformatiebrief willen we nog even het belang van communicatie voor deze opgave duiden. Binnen alle prestatielijnen speelt communicatie (zowel intern als extern) een grote rol. Het informeren, betrekken, enthousiasmeren en in beweging krijgen van inwoners, ondernemers, netwerkpartners en collega's vraagt veel inzet en dat doen we op verschillende manieren en binnen de beschikbare mogelijkheden vanuit de prestatielijnen. Daarnaast werken we uiteraard ook samen met de regio waar het gaat om communicatie rondom o.a. de regionale energiestrategie. We verwachten dat goede en gerichte communicatie met betrekking tot de energietransitie de komende jaren alleen nog maar belangrijker wordt.

In 2022 zullen we een evaluatie van de opgave Duurzame Stad voor de periode 2019-2022 met u delen.